

Istotne naruszenie przez Stany Zjednoczone Umowy o siedzibie ONZ oraz argumenty za trwałą relokacją do Genewy

Organizacja Narodów Zjednoczonych istnieje, aby zapewnić uniwersalne forum, na którym suwerenne państwa deliberują jako równe. Zasada uniwersalności jest wykonalna tylko wtedy, gdy wszystkie państwa członkowskie mają dostęp do siedziby organizacji bez politycznej dyskryminacji.

Umowa o siedzibie z 1947 roku między Organizacją Narodów Zjednoczonych a Stanami Zjednoczonymi ugruntowała tę zasadę. Stany Zjednoczone, jako państwo gospodarz, zobowiązały się do nieutrudniania tranzytu przedstawicieli państw członkowskich do i z siedziby ONZ. Jednak ostatnie wydarzenia – w szczególności **odmowa wiz dla delegacji palestyńskiej** we wrześniu 2025 roku oraz **cofnięcie wizy prezydentowi Kolumbii Gustavo Petro** kilka dni później – pokazują, że Stany Zjednoczone nie wywiązały się z tego obowiązku. To nie są odosobnione potknięcia, lecz część politycznego wzorca wymierzonego w krytyków polityki USA na Bliskim Wschodzie.

Takie postępowanie stanowi *istotne naruszenie* Umowy o siedzibie. Zgodnie z prawem międzynarodowym, istotne naruszenie uprawnia drugą stronę – w tym przypadku Organizację Narodów Zjednoczonych – do zawieszenia lub zakończenia swoich zobowiązań. Zgromadzenie Ogólne, korzystając ze swoich uprawnień na podstawie **Artykułu 20 Karty Narodów Zjednoczonych**, powinno odpowiedzieć, trwale przenosząc swoje sesje do Genewy.

Argument prawny: Istotne naruszenie Umowy o siedzibie

Artykuł 13 Umowy o siedzibie wymaga od Stanów Zjednoczonych zapewnienia niezakłóconego dostępu przedstawicielom państw członkowskich uczestniczącym w spotkaniach ONZ. To zobowiązanie jest absolutne: nie zależy od politycznej treści przemówienia delegata ani od dwustronnych relacji między USA a państwem delegata.

Dowody naruszenia w 2025 roku

- **Odmowa wiz dla delegacji palestyńskiej:** Stany Zjednoczone odmówiły wiz urzędnikom palestyńskim, w tym prezydentowi Mahmoudowi Abbasowi, uniemożliwiając osobisty udział w Zgromadzeniu Ogólnym. Abbas przemawiał zdalnie na Zgromadzeniu Ogólnym 25 września 2025 roku.

- **Cofnięcie wizy prezydentowi Gustavo Petro:** 27 września Stany Zjednoczone cofnęły wizę Petro wkrótce po tym, jak dołączył do propalestyńskiego wiecu w Nowym Jorku i skrytykował politykę USA wobec Izraela.
- **Szerszy wzorzec:** Te działania wpisują się w szerszy trend gotowości USA do utrudniania delegacjom uznawanym za politycznie niewygodne.

Precedens z 1988 roku jest jasny: gdy Stany Zjednoczone odmówiły wizy Jaserowi Arafatowi, Zgromadzenie Ogólne zagłosowało za przeprowadzeniem sesji w Genewie. Pokazuje to zarówno zdolność USA do naruszania swoich zobowiązań, jak i uprawnienia Zgromadzenia do działania.

Istotne naruszenie w świetle prawa międzynarodowego

Artykuł 60 **Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów (1969)** definiuje istotne naruszenie jako naruszenie postanowienia kluczowego dla realizacji celu traktatu. Sam cel Umowy o siedzibie polega na zagwarantowaniu uniwersalnego dostępu. Powtarzające się odmowy i cofnięcia wiz bezpośrednio podważają ten cel.

Organizacja Narodów Zjednoczonych, jako strona nie naruszająca, ma prawo uznać umowę za nieważną.

Uprawnienia Zgromadzenia Ogólnego do relokacji

Artykuł 20 Karty Narodów Zjednoczonych stanowi, że Zgromadzenie Ogólne będzie obradować „w czasie i miejscu, które samo określi”. Uprawnienie to jest niezależne od Rady Bezpieczeństwa; nie ma weta w kwestii miejsc spotkań.

W związku z tym Zgromadzenie Ogólne może przyjąć rezolucję, która:

1. Ogłasza Stany Zjednoczone za winne istotnego naruszenia Umowy o siedzibie;
2. Potwierdza swoje uprawnienia do określenia miejsca spotkania;
3. Przenosi swoje sesje do Genewy.

Jeśli Stany Zjednoczone wyrażą sprzeciw, spór należy do **Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS)**. Artykuł 21 Umowy o siedzibie już przewiduje arbitraż, a w razie jego niepowodzenia, jurysdykcję MTS. Zgromadzenie Ogólne może również zwrócić się o **opinię doradczą** na podstawie Artykułu 96 Karty.

Praktyczna wykonalność relokacji do Genewy

Genewa już jest gospodarzem **Biura Narodów Zjednoczonych w Genewie (UNOG)**, **WHO**, **MOP**, **UNHCR** oraz wielu innych agencji. Pałac Narodów gościł Zgromadzenie Ogólne w 1988 roku i wykazał skalowalność poprzez duże konferencje, ostatnio UNCTAD16 w 2025 roku.

Misje dyplomatyczne

Prawie wszystkie państwa członkowskie już utrzymują stałe misje w Genewie. Relokacja wymagałaby rozbudowy, ale koszty zostałyby zrekompensowane oszczędnościami z zamknięcia lub zmniejszenia biur w Nowym Jorku, gdzie koszty nieruchomości i życia są znacznie wyższe.

Ramy państwa gospodarza

Szwajcaria posiada długoletnie ramy prawne dla operacji ONZ. Rozszerzona umowa z państwem gospodarzem mogłaby być wynegocjowana płynnie, zważywszy na istniejącą rolę Genewy jako centrum ONZ.

Koszty dla Stanów Zjednoczonych

- **Zatrudnienie:** Sekretariat ONZ zatrudnia w Nowym Jorku **7 500–8 000 pracowników**, z których wielu to obywatele lub mieszkańcy USA. Ich odejście bezpośrednio zmniejszyłoby lokalne zatrudnienie.
- **Kontrahenci:** Firmy cateringowe, sprzątające, transportowe i świadczące usługi konferencyjne straciłyby znaczące kontrakty.

Straty związane z misjami dyplomatycznymi

- **Stale misje:** Zamknięcie lub zmniejszenie ~190 misji dyplomatycznych w Nowym Jorku zmniejszyłoby popyt na biura, mieszkania i usługi wsparcia. Tysiące lokalnych pracowników zostałoby dotkniętych.

Turystyka i hotelarstwo

- **Tydzień Zgromadzenia Ogólnego:** Coroczny napływ tysięcy dyplomatów, mediów i organizacji pozarządowych generuje miliony dla sektorów hotelarstwa i turystyki w Nowym Jorku.
- **Całkowity wkład:** Badania szacują, że społeczność ONZ generuje **3,69 miliarda dolarów rocznie** dla gospodarki Nowego Jorku, wspierając około **16 000 miejsc pracy**. W ciągu dekady skumulowane straty zbliżyłyby się do **40 miliardów dolarów**.

Koszty symboliczne i strategiczne

- **Utrata miękkiej siły:** Gospodarowanie ONZ zapewnia Waszyngtonowi codzienny dostęp do światowych liderów. Relokacja pozbawiłaby kraj tej unikalnej przewagi dyplomatycznej.
- **Porażka geopolityczna:** Przeniesienie byłoby postrzegane jako dowód, że nie można ufać Stanom Zjednoczonym jako neutralnemu gospodarzowi, co podważa ich roszczenie do przywództwa w międzynarodowym porządku opartym na zasadach.

Przewidywanie kontrargumentów USA

- **Suwerenne prawo do kontroli granic:** Stany Zjednoczone mogą twierdzić, że decyzje wizowe są aktami suwerennymi. Jednak podpisując Umowę o siedzibie, Stany

Zjednoczone wyraźnie ograniczyły swoją suwerenność w tym kontekście.

- **Uzasadnienia bezpieczeństwa:** Stany Zjednoczone mogą powoływać się na terroryzm lub porządek publiczny. Jednak systematyczne odmawianie wiz krytykom, a nie zagrożeniom bezpieczeństwa, ujawnia polityczne intencje.
- **Wpływ budżetowy:** Waszyngton może grozić wstrzymaniem swojego 22% wkładu do budżetu ONZ. Takie groźby jedynie wzmocniłyby postrzeganie złej wiary i mogłyby przyspieszyć dywersyfikację finansowania ONZ.

Mapa drogowa dla Zgromadzenia Ogólnego

1. **Przyjęcie rezolucji** potępiającej praktyki wizowe USA jako naruszenie Umowy o siedzibie i potwierdzającej uprawnienia Zgromadzenia Ogólnego do określenia miejsca swoich spotkań.
2. **Złożenie wniosku o opinię doradczą MTS** w celu wzmocnienia podstawy prawnej dla relokacji.
3. **Negocjacje ze Szwajcarią** w celu rozszerzenia umowy z państwem gospodarzem na stałe sesje Zgromadzenia Ogólnego.
4. **Stopniowa relokacja** począwszy od sesji Zgromadzenia Ogólnego w 2026 roku w Genewie, a następnie rozszerzenie na inne funkcje siedziby według potrzeb.

Wniosek

Powtarzające się utrudnianie przez Stany Zjednoczone delegacjom poprzez politycznie motywowane odmowy i cofnięcia wiz stanowi *istotne naruszenie* Umowy o siedzibie. Zgromadzenie Ogólne nie jest zobowiązane do tolerowania tego. Posiada zarówno uprawnienia prawne, jak i praktyczne środki do przeniesienia swoich sesji do Genewy.

Taka relokacja przyniosłaby Stanom Zjednoczonym miliardowe straty gospodarcze i znaczącą porażkę reputacyjną, jednocześnie potwierdzając niezależność i uniwersalność Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jeśli Stany Zjednoczone zakwestionują tę decyzję, mogą skierować spór do MTS.

Nadszedł czas, aby Organizacja Narodów Zjednoczonych działała zdecydowanie. Aby chronić swoją integralność, uniwersalność i wiarygodność, Zgromadzenie Ogólne powinno trwale przenieść się do Genewy.